

Målnummer:	Ö854-83	Avdelning:	
Domsnummer:	SÖ481-84		
Avgörandedatum:	1984-10-01		
Rubrik:	Internationella rättsförhållanden. En bil befinner sig utomlands när den blir föremål för en där giltig säkerhetsöverlåtelse. Sedan bilen förts till Sverige, har överlåtelsen med hänsyn till omständigheterna ansetts hindra utmätning här, trots att bilen kvarblivit i överlåtarens besittning.		
Lagrum:	<ul style="list-style-type: none">• 8 kap. 11 § utsökningsbalken (1981:774)• 13 kap. 5 § utsökningsbalken (1981:774)		
Rättsfall:	<ul style="list-style-type: none">• NJA 1968 s. 336• NJA 1872 s. 192• NJA 1978 s. 593		

REFERAT

För uttagande av obetalda restförda skatter m m uppgående till sammanlagt 347 635 kr utmätte kronofogdemyndigheten i Sollefteå (kronokommissarien H.) d 5 okt 1982 bl a en T.T. tillhörig personbil, Mercedes Benz 280 SE av 1982 års modell registrerad i Västtyskland med registreringsnummer RD-T-191.

T.T. anförde besvär i HovR:n för Nedre Norrland.

HovR:n (hovrättslagmannen Hedman, hovrättsråden Englund och Hammar samt hovrättsassessorn Asklund, referent) anförde i slutligt beslut d 2 maj 1983: Yrkanden m m i HovR:n. T.T. har yrkat att utmätningen upphäves och därvid anført bl a: Hösten 1981 förvärvade han bilen. För att kunna finansiera köpet "belånades" bilen i Sparkasse Hohenwestedt. Denna säkerhetsöverlåtelse innebar att han överlät bilen till Sparkasse; Restskulden på detta lån uppgår till 25 000 DM. Efter verkställda amorteringar uppkom ett övervärde. I maj 1982 belånades därför bilen - jämte annan bil - för en kredit om 75 000 DM till den av honom ägda Forst-Service GmbH. I realiteten belånades sålunda det övervärde bilen kunde ha i förhållande till 1981 års lån. Han har således verkställt en enligt tysk rätt fullt laglig säkerhetsöverlåtelse av det utmätta fordonet. En sådan laglig säkerhetsöverlåtelse måste vara giltig även gentemot hans fordringsägare i Sverige. Det är här fråga om ett tyskt fordon ägt av en i Tyskland bosatt person och belånat i tyskt kreditinstitut. Det kan därför inte vara riktigt att tillämpa svensk lag som ju icke godkänner den typ av säkerhetsöverlåtelse varom nu är fråga. Då fordonet infördes till Sverige anmäldes hos tullen att fordonet under kortare tid infördes i Sverige och att det ej här skulle överlåtas.

T.T. har i kopia företett och åberopat det på tyska avfattade skuldebrevet innefattande s k säkerhetsöverlåtelse.

Riksskatteverket har i förklaring yrkat att T.T:s besvär lämnas utan bifall och bl a anført: En säkerhetsrätt som uppkommit på främmande ort i enlighet med där gällande regler erkänns i princip här i Sverige. Men för dess eventuella fortbestånd eller upphörande efter den med säkerhet belastade egendomens ankomst till Sverige krävs iakttagande av svenska regler. Då det rör sig om säkerhetsöverlåtelse måste således lösöreköpsförordningens publicitetskrav

uppfyllas för att den skall tillerkännas sakrättsliga rättsverkningar här. Undantag kan göras, enligt uttalanden i litteraturen, då den belastade egendomen endast tillfälligt befinner sig här i landet (se Bogdan, Svensk internationell privat- och processrätt, 1980, s 232 f). Klaganden påstår att det i tullen anmäldes att den aktuella bilen skulle införas i Sverige "endast under kortare tid" och att fordonet inte skulle överlåtas här. Enligt vad riksskatteverket inhämtat från tullverket skulle fordonet ha stoppats av vederbörande tulltjänsteman om detta uppgivits, eftersom utländsk registrerad bil inte får föras in i Sverige av person bosatt här i landet. Upplysningsvis kan nämnas att den man som förde in fordonet till Sverige är misstänkt för brott mot varusmuggningslagen, sedan det kommit till tullverkets kännedom att han olovligen förfogat över fordonet. Klagandens påstående kan därför inte vitsordas av riksskatteverket. Mot bakgrund av det anförda hävdar verket i första hand att det inte kan anses styrkt att bilen endast förts in till Sverige tillfälligtvis. I andra hand hävdas att en skillnad måste göras i bedömningen av situationer då varken gäldenären eller den säkerhetsöverlåtna egendomen har någon starkare anknytning till Sverige och situationer som den förevarande där gäldenären har starkare anknytning till Sverige än till något annat land. I den sistnämnda situationen bör det inte vara möjligt att skydda sin egendom från utmätning med hjälp av en utländsk säkerhetsöverlåtelse då detta kraftigt missgynnar de svenska borgenärerna. I detta mål är gäldenären fortfarande mantalsskriven och kyrkobokförd i Sverige. Enligt uppgifter riksskatteverket inhämtat från gäldenärens hemkommun har han sökt och erhållit bostadsbidrag. Han har då uppgivit den adress han är mantalsskriven på som bostadsadress. Det har från kronofogdemyndighetens sida uppgivits att även hans familj är bosatt på denna adress. Riksskatteverket anser att dessa omständigheter talar för att klaganden har en mycket stark anknytning till Sverige. Av handlingarna i målet framgår att klaganden har betydande skatteskulder i Sverige och att han undandragit sig svenska myndigheters kontaktförsök. Enligt riksskatteverkets mening är anledningen till klagandens utlandsvistelse att han vill undandra egendom från att tas i anspråk för skatteskulderna. Riksskatteverket anser således att i en speciell situation som denna bör inte egendom belastad med utländsk säkerhetsrätt vara sakrättsligt skyddad även om egendomen endast tillfälligt befinner sig i Sverige. Om HovR:n skulle finna att utmätningen gjort intrång i tyskt kreditinstituts rätt, hemställer verket att HovR:n ändrar utmätningen till att avse bilen med förbehåll för tredje mans rätt.

Kronofogdemyndigheten har i yttrande till HovR:n angående de närmare omständigheterna kring omhändertagandet av bilen anfört: Kronofogdemyndigheten erfor på förmiddagen d 5 okt 1982 genom upplysning från en polisman vid polismyndigheten i Sollefteå att en tyskregistrerad personbil Mercedes Benz, ljusgrön metallic, sedan några veckor tillbaka fanns uppställd i garage hos en bekant till T.T.. Kronofogdemyndigheten tog omedelbart telefonkontakt med denne som upplystes om att den hos honom uppställda bilen tillhörande T.T. skulle bli föremål för utmätning och anmanades han att lämna närmare upplysningar om densamma. Då denne förnekade all kännedom om bilen erinrades han om sin upplysningsplikt enligt UB samt anmodades att inställa sig hos kronofogdemyndigheten samma dag kl 14.00 för förhör. Enär kronofogdemyndigheten misstänkte att bilen skulle komma att omedelbart flyttas hemställdes om polismyndighetens biträde för omhändertagande av bilen enligt 6 kap 12 § UB. En polispatrull på väg från Sollefteå uppmärksammade bilen då den framfördes i hög hastighet och stannade densamma.

T.T. har slutligen i anledning av kronofogdemyndighetens yttrande uttalat: S.S. och en person vid namn F. reste i sept 1982 till Tyskland enär F. i Tyskland beställt en Mercedesbil. Leveransen av Mercedesbilen blev dock fördröjd och S.S. och F. blev nödsakade att åka tillbaka till Sollefteå utan bil. Genom tillmötesgående av T.T. fick S.S. låna i målet aktuell bil på sätt framgår av T.T:s tillståndsskrivelse dagtecknad d 30 sept 1982. S.S. och F. anlände till Sollefteå d 2 okt. Så snart den bil som F. beställt var leveransklar skulle S.S.

och F. köra T.T:s bil till Tyskland och återlämna den till T.T.. De skulle då avhämta F:s nya bil. Det var överenskommet mellan parterna att T.T:s fordon skulle vara i Sverige under en relativt kort tid. Fordonet har som ärendet nu utvecklats varit i Sverige från d 1 okt till d 10 okt då det omhändertogs.

HovR:n har låtit översätta den i målet åberopade lånehandlingarna.

- - -

HovR:ns skäl. Av utredningen framgår att T.T. är mantalsskriven i Sverige och har sin familj, som han regelbundet besöker, stadigvarande bosatt i Sverige, att han själv sedan år 1979 driver verksamhet i Västtyskland samt att han där hösten 1981 förvärvat ifrågavarande bil. Av utredningen framgår vidare att han hos tyskt kreditinstitut belånat bilen, dels i samband med förvärvet, dels ock i maj 1982 till säkerhet för kredit till det av honom ägda Forst-Service, samt att belåningen skett i form av säkerhetsöverlåtelse av bilen enligt västtysk rätt.

Beträffande den i Västtyskland tillkomna säkerhetsöverlåtelserna framgår i målet icke annat än att den där äger giltighet gentemot T.T:s borgenärer. Med beaktande av den starka anknytning T.T. har till Sverige saknar det betydelse hur länge bilen varit inom landet när utmätning sker. Omedelbart sedan bilen förts in i landet skall överlåtelsernas giltighet mot borgenärerna prövas enligt svensk lag. Vad T.T. i målet åberopat grundar enligt svensk lag ej någon mot dennes borgenärer i Sverige gällande rätt till bilen. Besvären skall på grund härav lämnas utan bifall.

HovR:ns avgörande. HovR:n lämnar besvären utan bifall.

T.T. anförde besvär och yrkade att utmätningen måtte hävas.

Riksskatteverket bestred ändring.

Svenska Bankföreningen anförde i till HD avgivet yttrande: Frågan i målet gäller giltigheten i Sverige av en i Västtyskland i enlighet med västtysk rätt tillkommen säkerhetsöverlåtelse.

Utomlands stiftade säkerhetsrätter torde under vissa förutsättningar vara sakrättsligt giltiga också i Sverige efter det att den säkerhetsöverlåtna egendomen har införts till Sverige. För säkerhetsrättens bestånd fordras därvid att svenska rättsregler iakttagits, dvs att publicitetskraven i lösöreköpslagen uppfyllts.

Undantag från skyldigheten att efter införsel till Sverige iaktta svensk lags regler har emellertid uppställts inom doktrinen. En i utlandet uppkommen giltig säkerhetsrätt skall sålunda anses bevarad om den säkerhetsöverlåtna egendomen endast tillfälligt införts till Sverige, i vart fall om egendomens ägare till följd av hemvist eller motsvarande har en stark anknytning till det andra landet. Undantaget har emellertid inte ansetts böra vinna tillämpning om innehavaren av säkerhetsrätten haft klart för sig att egendomen i fråga skulle exporteras till Sverige eller eljest mera stadigvarande skulle komma att lämna ursprungslandet.

Enligt bankföreningens mening är det rättsläge som föreligger enligt uttalandena i doktrinen fullt tillfredsställande för att tillgodose kreditlivets intressen i internationella affärssammanhang. Kan det sålunda i målet finnas styrkt att förutsättningarna för det nämnda undantaget är uppfyllda bör den tyska säkerhetsöverlåtelserna tillerkännas sakrättslig giltighet också i Sverige.

Det bör understrykas att det är av vikt att säkerhetsrätter som upplåtits i Sverige enligt svensk rätt, exempelvis enligt lösöreköpslagen, står sig även om den av rättigheten omfattade egendomen temporärt förs utanför landets gränser. Om sådan rätt upplåtits i transportfordon såsom lastbilar typ långtradare eller båtar, vilka yrkesmässigt eller för fritidsändamål mer eller

mindre frekvent förs utanför landets gränser, säger det sig självt att det är av största vikt att den, som i förlitan på en sådan rätt lämnat kredit, fullt ut kan åberopa denna rätt. Det finns enligt bankföreningens uppfattning inget skäl att inte ha en reciprok syn på dylika rätter stiftade utomlands.

Inom Europarådet har utarbetats ett utkast till konvention angående ägarförbehållens internationella rättsverkningar. Syftet har varit att sådana förbehåll som gjorts i en konventionsstat skall erkännas i annan konventionsstat. Vid remissbehandling av frågan om Sveriges eventuella tillträde till den eventuella konventionen framhöll bankföreningen att det torde vara till gagn för vårt handelsutbyte att Sverige och flera av dess viktigaste handelspartners hade en enhetlig rättslig reglering av hithörande frågor. Det torde på samma sätt vara till gagn för oss, om vi godtar sådana utomlands stiftade säkerhetsrätter, som den i målet aktuella.

Som svar på de båda frågor HD riktat till bankföreningen i det remitterade ärendet får föreningen sammanfattningsvis ge tillkänna uppfattningen, att det inte får någon nämnvärd verkan för kreditlivet om en enligt annat lands rättsregler giltig säkerhetsöverlåtelse under vissa förutsättningar godkänns i Sverige och att det inte finns intresse eller något praktiskt behov för svensk kreditgivare av att ta i anspråk något övervärde hos dylik i utlandet säkerhetsöverlåten egendom.

Svenska Handelskammarförbundet avgav också yttrande till HD och anförde: Av svensk internationell privaträtt torde följa, att säkerhetsrätt beträffande lös egendom kan skapas, om lagreglerna på den plats, där godset finnes, blivit iakttaga. Införes emellertid egendomen till Sverige, måste, för att säkerhetsrätten skall bestå, svenska rättsregler tillämpas, d v s i förekommande fall bestämmelserna i lösöreköpslagen iakttagas.

För sitt yttrande förutsätter Handelskammarförbundet, att det i målet befinnes utrett, att säkerhetsrätt till bilen skapats med iakttagande av de i Västtyskland gällande lagreglerna.

Inom doktrinen har uppställts undantag för skyldigheten att efter införsel till Sverige iakttaga svensk lags regler för att i utlandet uppkommen giltig säkerhetsrätt skall bevaras. Sålunda har mot bakgrund av den livliga internationella samfärdseln antagits, att i utlandet lagligen tillkommen säkerhetsrätt till egendom, som endast tillfälligt införts till Sverige, skall bestå, även om svenska formregler ej kommit till användning, åtminstone om ägaren har hemvist eller motsvarande anknytning till det andra landet. Undantaget bör dock icke vinna tillämpning, när det för innehavaren av säkerhetsrätten stod klart, att egendomen i fråga mera stadigvarande skulle överflyttas till Sverige.

Handelskammarförbundet vill ansluta sig till en sådan regel som ovan angivits.

I överensstämmelse med det sagda vill Handelskammarförbundet i det aktuella målet yttra, att om HD finner det styrkt att bilen införts till Sverige endast för tillfälligt bruk här och att T.T. har starkare anknytning till Västtyskland än till Sverige intet skäl föreligger att fränkänna den tyska säkerhetsöverlåtelser sakrättslig giltighet i Sverige.

Handelskammarförbundet anser ej, att det föreligger något praktiskt behov för kreditlivet att ta egendomens möjliga övervärde i anspråk, särskilt som det inom ramen för utmättningsförfarandet torde finnas möjlighet att utmäta egendomen med förbehåll för annans rätt.

Ärendet har inom Svenska Handelskammarförbundet behandlats av Stockholms Handelskammars lagstiftningsutskott.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, RevSkr Louise Roos, hemställde i betänkande att HD måtte

meddela följande beslut: Skäl. Av utredningen framgår att den utmäta bilen i Förbundsrepubliken Tyskland varit föremål för en där giltig säkerhetsöverlåtelse (Sicherungsübereignung). En sådan utgör enligt tysk rätt, trots att egendomen alltjämt är i överlåtarens besittning, hinder mot att egendomen utmäts för överlåtarens gäld. Frågan i målet gäller huruvida säkerhetsöverlåtelser kan beaktas också när den överlåtna egendomen därefter förts till Sverige.

T.T. har hävdats att han lånat ut bilen till S.S. på grund av att leveransen av ett annat fordon försenats och att meningen varit att bilen inom kort skulle ha återförts till Förbundsrepubliken Tyskland. Anledning saknas att ifrågasätta dessa uppgifter. Med hänsyn till avsikten med bilfärden och till att bilen endast tillfälligt skulle finnas i landet bör säkerhetsöverlåtelser tillerkännas verkan även mot T.T:s borgenärer i Sverige. Utmätningen av bilen skall därför upphävas.

Slut. Med ändring av HovR:ns beslut undanröjer HD utmätningen av bilen.

HD (JustR:n Hesser, Erik Nyman, Vängby, referent, Ehrner och Magnusson) fattade följande slutliga beslut:

Skäl. Av utredningen framgår att den utmäta bilen medan den befann sig i Förbundsrepubliken Tyskland var föremål för en enligt tysk lag giltig säkerhetsöverlåtelse (Sicherungsübereignung). I målet har ej gjorts gällande annat än att bilen efter överlåtelsern kvarblivit och vid utmätningstillfället alltjämt var i T.T:s besittning. Frågan gäller huruvida en utländsk säkerhetsöverlåtelse skall tillerkännas verkan vid utmätning här, ehuru de krav som svensk rätt uppställer för sakrättsligt skydd mot överlåtarens borgenärer inte är uppfyllda.

En liknande fråga har behandlats av HD i två rättsfall (NJA 1968 s 336 och 1972 s 192). Dessa avsåg emellertid verkan av en säkerhetsöverlåtelse vid tillämpning av svenska straffrättsliga regler om förverkande och kan inte utan vidare tjäna till ledning i den nu aktuella frågan. Rättsverkan av ett enligt utländsk men inte enligt svensk rätt giltigt äganderättsförbehåll beträffande varor som exporterats till Sverige har behandlats i ett avgörande (NJA 1978 s 593) som är av intresse även när det gäller bedömningen av nu förevarande fråga. I litteraturen är svaret på frågan omtvistat.

Mot att i ett fall som det förevarande tillerkänna en säkerhetsöverlåtelse enligt utländsk lag verkan mot överlåtarens borgenärer här i Sverige talar främst kravet på ordning och enkelhet i systemet och svårigheterna för borgenärerna i Sverige att bedöma kreditriskerna annat än efter svenska rättsregler. Dessa kräver i regel besittningsövergång eller annan publicitet vid pantsättning eller säkerhetsöverlåtelse för att skydd mot upplåtarens borgenärer skall uppkomma. Svensk rätt känner emellertid också olika former av avtal som utan publicitet ger borgenären säkerhet i lös egendom som finns i gäldenärens besittning, såsom överlåtelse med förbehåll om återtaganderätt. Tredje man kan alltså inte heller enligt svensk rätt lita på att all egendom som finns i en persons besittning kan tas i anspråk för hans gäld.

Mot intresset för borgenärerna i Sverige av att kunna bedöma sina kreditrisker enligt svensk rätt står den utländske förvärvarens/borgenärens intresse av att inte riskera att göra en rättsförlust genom att egendomen utan hans medverkan förflyttas till Sverige. Beaktas bör också att en utländsk borgenär kan få uppenbara svårigheter att med gäldenären träffa en ny överenskommelse som ger honom en säkerhet enligt svensk rätt i den överlåtna egendomen, sedan denna förts hit.

Vid den avvägning som skall göras mellan de anförda skälen måste beaktas den internationella handels utveckling och det allt livligare handelspolitiska samarbetet mellan olika länder. Som Svenska bankföreningen understrukit är det av vikt att säkerhetsrätter som upplåtits i Sverige enligt svensk rätt står sig även om den av rättigheten omfattade egendomen - t ex en långtradare eller

en fritidsbåt - temporärt förs utanför landets gränser, så att den som i förlitan på en sådan rätt lämnat kredit kan fullt ut åberopa denna rätt. Tillgodoseende av önskemål i sådant hänseende torde emellertid förutsätta beredvillighet från svensk sida att reciprokt beakta liknande rättigheter som är stiftade utomlands. Svenska bankföreningen har även understrukit värdet av ett inom Europarådet pågående konventionsarbete, som syftar bl a till att äganderättsförbehåll gjorda i en konventionsstat skall erkännas i en annan konventionsstat, och framhållit att det också torde vara till gagn för oss om vi godtar sådana utomlands stiftade säkerhetsrätter som den i målet aktuella.

I svensk internationell privaträtt är den principiella utgångspunkten att en sakrätt som är giltig enligt lagen i den stat där egendomen befann sig när rätten i fråga uppkom tillerkänns giltighet här i landet. Även om vissa undantag från denna princip måste göras i fall då egendomen förts till Sverige utan att de svenska kraven på besittningsövergång eller annan publicitet blivit iakttagna, talar det förut anförda för att dessa undantag inte sträcks längre än nödvändigt. Därvid bör särskilt beaktas om överlåtaren eller egendomen har sådan anknytning till främmande stat att tredje man har anledning misstänka att egendomen kan vara belastad med en säkerhetsrätt enligt främmande lag.

I fall då det redan i samband med säkerhetsöverlåtelsen har varit förutsatt att egendomen skulle exporteras till Sverige torde övervägande skäl tala för att överlåtelsen inte tillerkänns rättsverkan här (jfr det förut omnämnda rättsfallet NJA 1978 s 593). Detsamma gäller i liknande situationer när överlåtaren har så stark anknytning till Sverige att förvärvaren/borgenären har haft anledning att räkna med att egendomen skall föras hit. Oavsett de omständigheter under vilka överlåtelsen skett torde, sedan en tid förflutit efter det att egendomen förts hit, anknytningen till främmande stat vara så föga skönjbar att den utländska säkerhetsöverlåtelsen ej längre bör tillerkännas rättsverkningar. Den utländske borgenären har emellertid då fått rådrum att skaffa sig ny säkerhet eller driva in sin fordran.

Den utmäta bilen var registrerad i Tyskland. T.T. har hävdad, att han lånat ut bilen för en resa till Sverige och att meningen var att bilen inom kort skulle återföras till Förbundsrepubliken Tyskland. Dessa uppgifter får, med hänsyn till utredningen i övrigt, godtas. Av utredningen framgår vidare att T.T. drev rörelse i Tyskland. T.T. har sålunda, oavsett sin anknytning till Sverige, haft en beaktansvärd anknytning till Tyskland. Vid nu angivna förhållanden bör säkerhetsöverlåtelsen tilläggas rättsverkan även vid utmätning här i riket.

När det sedan gäller frågan på vad sätt säkerhetsöverlåtelsen skall beaktas, bör först anmärkas att den enligt såväl svensk som tysk rätt begreppsmässigt närmast torde vara att jämföras med en pantsättning. Verkställighet skulle i så fall eventuellt kunna ske med beaktande av förvärvarens rätt, exempelvis så som om det förelåg handpanträtt (8 kap 11 § och 13 kap 5 § UB). Å andra sidan får av tillgängliga upplysningar om innehållet i tysk rätt anses framgå, att en säkerhetsöverlåtelse under de villkor det här är fråga om enligt övervägande mening helt och hållet hindrar en utmätning av egendomen för överlåtarens gäld; skall utmätning över huvud taget ske synes den endast kunna avse ett obligatoriskt anspråk som i detta sammanhang saknar intresse. I förevarande fall har riksskatteverket ej ifrågasatt att en förhållandevis stor del av den skuld för vilken säkerhetsöverlåtelse skett alltså är obetald. Med beaktande även av detta förhållande får tillämpning av tysk rätt anses kräva att säkerhetsöverlåtelsen tilläggas rättsverkan som hinder för utmätning i Sverige.

På grund av det anförda skall utmätningen av bilen hävas.

Slut. Med ändring av HovR:ns beslut häver HD utmätningen av bilen.

Sökord: Säkerhetsöverlåtelse; Internationella rättsförhållanden; Utmätning;

Besittning; Bil

Litteratur:
